

KURU FASULYE

Temmuz 2019, Ürün No:06

Dünya Kuru Fasulye Verileri (bin ton)

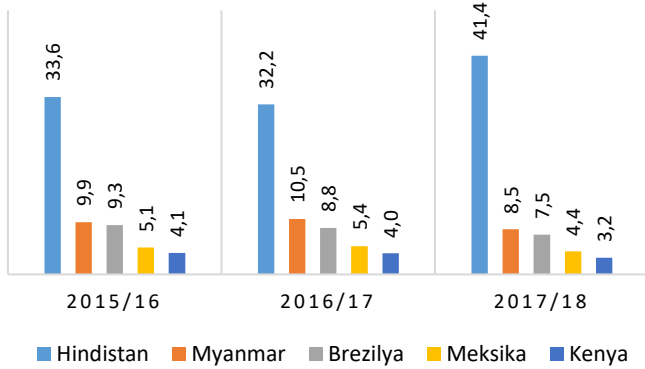
	2013	2014	2015	2016	2017	Değişim (%) ¹
Alan (bin ha)	29.308	30.293	30.701	29.393	37.264	21,4
Verim (ton/ha)	0,84	0,89	0,9	0,91	0,86	-4,4
Üretim	24.617	26.854	27.644	26.833	31.405	13,6
İthalat	1.818	1.745	1.665	1.948	1.449	-4,6
İhracat	2.013	1.794	1.860	1.781	1.907	7,1
İhracat Fiyatı (\$/ton)	982	1.073	1.091	867	855	-1,4

Kaynak: FAO; TRADE MAP(11.07.2019) ¹/Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir.

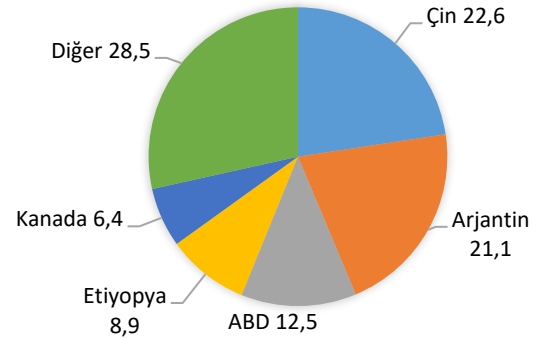
Baklagiller içerisinde kuru fasulye dünyada en fazla ekim alanına sahip üründür. Dünyada 126 ülkede yetiştirilmektedir. Daha çok Asya ve Amerika kıtalarında yetiştirilen kuru fasulye ekim alanları 2013 yılında 29 milyon ha düzeyinde iken; 2017 yılında %27 artış göstererek 37 milyon ha'a ulaşmıştır. Kuru fasulye; 2017 yılı itibarıyla baklagil ekim alanlarının %36'sını, baklagil üretiminin ise %33'ünü oluşturmaktadır (TÜİK 2019). 2017 yılı itibarıyla 37 milyon ha alanda 31 milyon ton kuru fasulye

Üretilmektedir. 2016-2017 yılları arasında kuru fasulye ekim alanları %21,4 ve üretim ise %13,6 artmıştır. Kuru fasulye ekim alanlarında ilk sırada 15 milyon ha ile Hindistan gelmektedir. Hindistan'ı Myanmar (3 milyon ha) ve Brezilya (2 milyon ha) izlemektedir. Üretimde ise yine Hindistan 6 milyon ton ile ilk sırada yer almaktadır. Hindistan'ı sırasıyla Myanmar (5 milyon ton) ve Brezilya (3 milyon ton) izlemektedir.

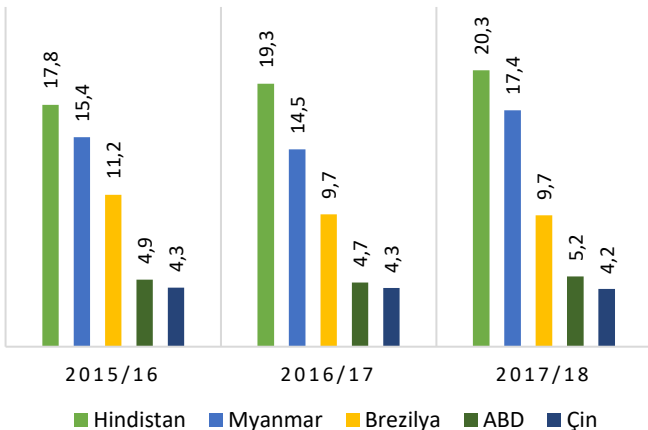
Kuru fasulye ekim alanında önemli ülkeler (%)

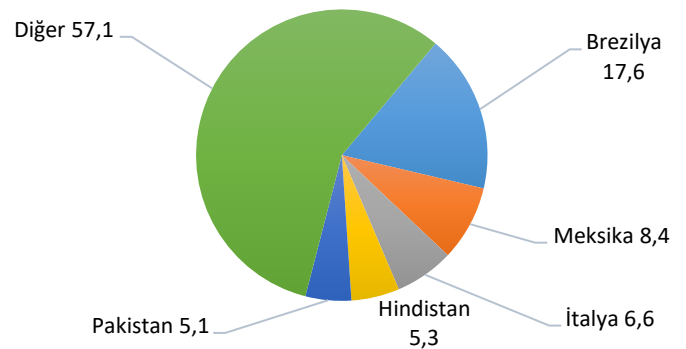
Ülkelere göre dünya kuru fasulye ihracatı (2017, %)

Kuru fasulye üretiminde önemli ülkeler (%)

Kuru fasulye ithalatında önemli ülkelerin payı (2017, %)

Dünyada üretilen kuru fasulyenin sadece %14'ü ticarete konu olmaktadır (Bolat 2016). Baklagil ürünlerinin önemli bitkisel protein kaynağı olmaları nedeniyle üretimin geri kalan %86'lık kısmı ülkelerin iç talebini karşılamaya yöneliktir. Küresel kuru fasulye dış ticaretinde 2016/17'de bir önceki sezona göre ithalat %17, ihracatta %7 artış söz konusudur. Kuru fasulye ihracatında ilk sırayı Çin (431 bin

ton) almaktadır. Çin'i, Arjantin (402 bin ton) ve ABD (238 bin ton) izlemektedir. İthalatta ise ilk sırada Brezilya (342 bin ton) yer almaktadır. Brezilya'yı sırasıyla Meksika (163 bin ton), İtalya (128 bin ton) izlemektedir. 2018 yılı itibarıyla Türkiye kuru fasulye ithalatında 16. sırada, ihracatında ise 40. sırada yer almaktadır (TÜİK 2019).

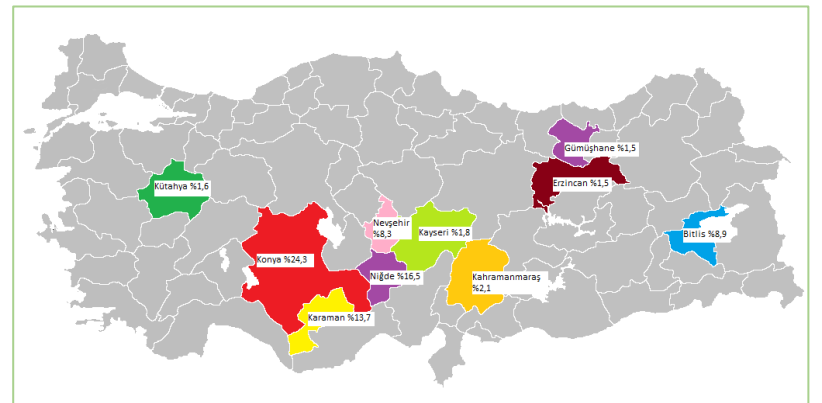
Türkiye Kuru Fasulye Verileri (ton)

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	Değişim (%) ¹
Alan (ha)	84,763	91,110	93,584	89,820	89,722	-0,1
Verim (kg/da)	230	236	251	262	267	1,9
Üretim ton)	195.000	215.000	235.000	235.000	239.000	1,7
Yurt içi kullanım	245.000	246.679	281.435	284.008	285.785	0,6
İthalat	57.293	51.638	31.641	31.189	40.113	28,6
İhracat	4.512	8.171	3.966	2.516	4.303	71,0

Kaynak: TÜİK (12.07.2019) ¹/Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

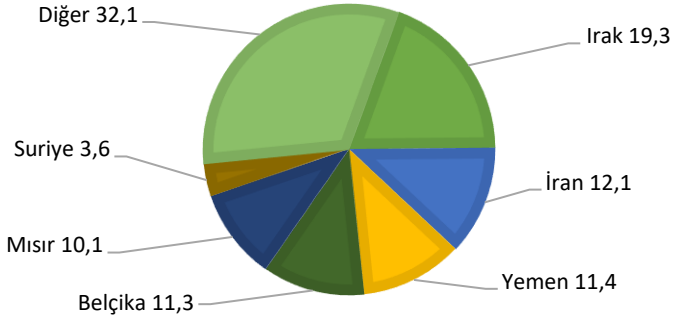
Kuru fasulye ekim alanları: 2018/19 üretim döneminde Türkiye'de kuru fasulye üretimi 84,8 bin ha alanda gerçekleşmiştir. Bu alanların yaklaşık %51'i İç Anadolu Bölgesi'nde yer almış olup İç Anadolu Bölgesini %15 ile Doğu Anadolu Bölgesi izlemiştir. 2018 yılında bir önceki yıla göre kuru fasulye verimi %7,9 azalmıştır.

Kuru fasulye üretimi: 2018/19 üretim döneminde 220 bin ton olarak gerçekleşen Türkiye kuru fasulye üretiminin %65,6'sı İç Anadolu Bölgesi'nden karşılanmıştır. Konya ili tek başına Türkiye'nin kuru fasulye üretiminin %24,3'ünü karşılamıştır. Konya ilinden sonra Niğde ili %16,5, Karaman ili %13,7 ve Bitlis ili %8,9 ile Türkiye kuru fasulye üretiminden pay almışlardır. Bir önceki yıla göre en fazla verim artışı Aksaray ilinde olup, Aksaray'ı Bitlis, Nevşehir ve Niğde izlemektedir. Konya, Gümüşhane ve Karaman'da verim düşüklüğü yaşanmıştır (TÜİK 2019).

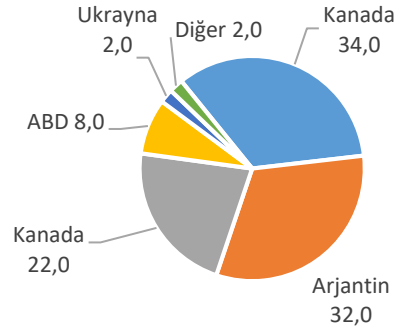

Türkiye'de Kuru Fasulye Destekleme Politikaları: Türkiye'de birçok ürüne uygulanan fark ödemesi desteği, girdi destekleri, yurtiçi sertifikalı tohum kullanım desteği ve organik tarım desteği kuru fasulyeye de uygulanmaktadır. 2018 yılında kuru fasulye fark ödemesi desteği 50 krş/kg olarak belirlenmiştir. Bunun dışında yurt içi sertifikalı tohum kullanım desteği 20 TL/da, mazot desteği 14 TL/da, gübre desteği 4 TL/da, toprak analizi desteği ise 40 TL'dir. 2018/19 üretim sezonunda organik tarım kapsamında üretimi yapılan kuru fasulye, 1. kategori ürünler arasında yer almış olup, belirlenen destek miktarı 100 TL/da'dır.

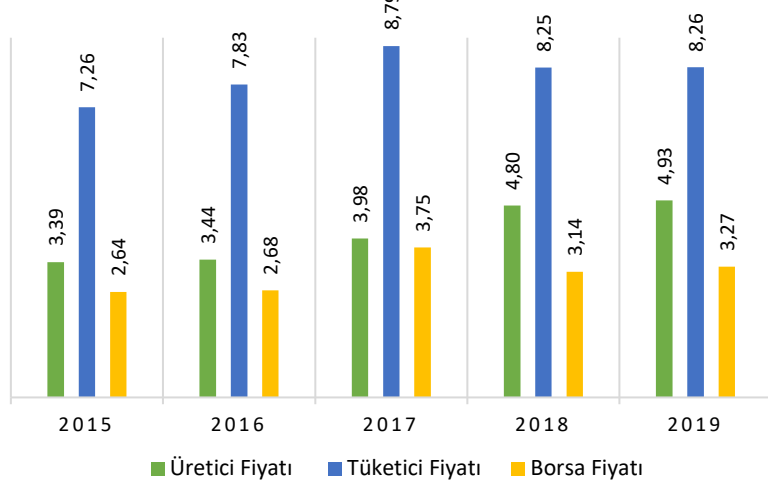
Türkiye'nin kuru fasulye ihracatında önemli ülkeler (2018, %)

Türkiye'nin kuru fasulye ithalatı yaptığı ülkeler (2018, %)

TL/Kg

2019 yılının Haziran ayında kuru fasulye üretici fiyatı bir önceki aya göre %0,2, bir önceki yılın aynı ayına göre ise %2,63 oranında artış göstermiştir. 2019 yılı Haziran ayı tüketici fiyatları ise bir önceki aya göre %1,6, bir önceki yılın aynı ayına göre ise %6,14 azalma göstermiştir. Borsa fiyatlarında ise Konya Ticaret Borsası hazır müstahsil satış fiyatları kullanılmış olup 2019 yılının Haziran ayında fiyatlar bir önceki aya göre %12,7 azalış gösterirken, bir önceki yılın aynı ayına göre %20 azalış göstermiştir.

Tarımsal destekler ürün maliyetlerinin bir kısmını karşılayarak üreticiye ek gelir sağlamak amacıyla verilmektedir. Verilen desteklerin kuru fasulye verimine bölünmesiyle hesaplanan kilogram başına destekler 2018 yılı 2014 yılı ile kıyaslandığında fark ödemesi destekleri %400, sertifikalı tohum destekleri %79, gübre ve mazot destekleri %70 artış göstermiş, toprak analizi desteği ise %73 düşüş göstermiştir.

Kaynak: TÜİK (18.07.2019), KTB (18.07.2019)

Verilen Destek (TL/kg)

Yıllar	Fark Ödemesi	Toprak Analizi	Sertifikalı Tohum	Gübre	Mazot	Toplam
2014	0,100	0,011	0,042	0,025	0,019	0,198
2015	0,200	0,010	0,048	0,026	0,019	0,303
2016	0,300	0,000	0,080	0,027	0,015	0,422
2017	0,300	0,003	0,075	0,015	0,041	0,435
2018	0,500	0,003	0,075	0,015	0,053	0,646

Kaynak: TEPGE, TOB verileri

	2014	2015	2016	2017	2018
Kuru Fasulye Fiyatı (TL/kg)	3,39	3,44	4,80	4,90	4,93
Destek (TL/kg)	0,30	0,42	0,44	0,66	0,65
Kuru fasulye Fiyatı + Destek (TL/kg)	3,69	3,87	5,24	5,56	5,58
Gübre Fiyatı (TL/kg) (DAP)	1,82	1,47	1,53	2,38	2,75
Mazot Fiyatı (TL/lt)	4,40	3,85	3,89	4,69	5,78
Tohumluk Fiyatı (TL/kg)	9,96	9,54	15,56	19,54	13,72
1 kg Kuru fasulye ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Kuru Fasulye/Gübre	1,86	2,34	3,14	2,06	1,79
Kuru Fasulye + destek/Gübre	2,03	2,63	3,42	2,33	2,03
Kuru Fasulye/Mazot	0,77	0,89	1,23	1,04	0,85
Kuru Fasulye + destek/Mazot	0,84	1,00	1,35	1,18	0,97
Kuru Fasulye/Tohum	0,34	0,36	0,31	0,25	0,36
Kuru Fasulye + destek/Tohum	0,37	0,41	0,34	0,28	0,41

Gübre ve tohum fiyatlarında BÜGEM verileri, mazot fiyatlarında TÜİK verileri dikkate alınmıştır.

Kuru Fasulye Girdi Pariteleri

2018 yılında gübre ve mazot girdi paritelerinde bir önceki yıla göre belirli oranlarda artış söz konusudur. 2018 yılı fiyatı ile 1 kg kuru fasulye karşılığında 1,79 kg gübre, 0,85 lt mazot, 0,36 kg tohum alınmaktadır. Bir önceki yıla göre kuru fasulyenin gübre fiyatındaki %15,55'lik artış ve mazot fiyatındaki %6,88'lik artış sebebiyle %5,83 daha az mazot ve %12,92 daha az gübre sağlanmaktadır. Desteklerle birlikte 2018 yılında 1 kg kuru fasulye ile 2,03 kg gübre, 0,97 lt mazot, 0,41 kg tohum alınmaktadır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Kuru fasulye dünyada en çok üretimi yapılan baklagil ürünüdür. Dünya baklagil dış ticaretinden de en yüksek payı alan kuru fasulye özellikle gelişmekte olan ülkelerin beslenmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Myanmar, Hindistan ve Brezilya gibi ülkeler dünya üretiminde ilk sırada yer alırken dış ticaretten özellikle ihracattan önemli ölçüde pay alamamaktadır. Bu ülkelerde kuru fasulye daha çok iç tüketime konu olmakta; nüfus fazlalığından dolayı artan talep ithalatla karşılanmaktadır.

Türkiye'de ise nohuttan sonra en çok üretimi yapılan baklagil olan kuru fasulye üretiminde son 5 yılda %2,32'lik bir artış yaşanmıştır. Ekim alanlarındaki daralmaya rağmen üretimde yaşanan artışta verim artışı etkili olmuştur.

Üretimdeki artışa rağmen kendine yeterlilik oranının %86,2 olması Türkiye'yi ithalata yönlendirmektedir. Kuru fasulye üreticisi maliyetlerin artışı, sulama koşullarının yetersiz

oluşu, iklim değişikliği, işgücü bulamama, ürünün pazarlamasında yaşanan sıkıntılar, fiyat istikrarının olmaması ve satış fiyatının düşüklüğü istenilen fiyata satamama gibi sebeplerle üretimden vazgeçmiştir (1).

Maliyetlerin yüksek oluşu sebebiyle dünya piyasaları ile rekabet edemeyen Türkiye 2016 yılı itibarıyla ithalatta 16. sırada, ihracatta ise 40. sırada yer almıştır.

Kuru fasulyede üretim artışı sağlamak için verimli ve kaliteli çeşitlerin yayımının yapılmasına, kuru fasulyenin ekim nöbetine alınmasının teşvik edilmesine, sertifikalı tohum kullanımı yaygınlaştırılmasına ve satış fiyatlarındaki istikrarsızlığı önlemek için piyasa dengeleyici mekanizmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Yararlanılan Kaynak

1/Bolat, M. 2016. Türkiye'de Yemeklik Tane Baklagillerin Gelecek Eğilimlerinin Belirlenmesi Doktora Semineri (Yayımlanmamış) Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Fen Bilimleri Enstitüsü

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta TC Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Zeynep KANAT, zeynep.kanateker@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833